

FEDERATIE V. VRIJ SOCIALISME
OPRICHTINGSMANIFEST
2026

Federatie v. Vrij Socialisme

Oprichtingsmanifest

INLEIDING	3
ONZE POLITIEKE BEGINSELEN	4
WAT WIJ ONDER ANARCHISME VERSTAAN	4
WAT VOOR ANARCHISTEN WIJ ZIJN	5
WAT IS VRIJ SOCIALISME.....	6
HOE WIJ DE SAMENLEVING BEGRIJPEN	7
HET KAPITALISTISCH-STATELIJK SYSTEEM.....	8
ECOLOGIE	10
IMPERIALISME EN NATIONALISME.....	11
INTERSECTIONALITEIT	12
RACISME.....	13
PATRIARCHAAT	14
ONZE ORGANISATORISCHE BEGINSELEN	16
DE ROL VAN DE ANARCHISTISCHE ORGANISATIE	16
DE WERKING VAN DE ANARCHISTISCHE ORGANISATIE	16
ONZE ALGEMENE STRATEGIE.....	18
VOLKSMACHT OPBOUWEN.....	18
REVOLUTIONAIRE SOCIALE TRANSFORMATIE	20
DE OVERGANG NAAR HET VRIJ SOCIALISME.....	22
ONS TRAJECT	25
ONZE MILITANTSCHAP	28

Inleiding

Wij zijn een revolutionaire anarchistische organisatie in Nederland.

Wij streven naar een ecologische samenleving die van onderop is opgebouwd, waarin mensen samen beslissen over hun werk, hun gemeenschappen en de grond waarop zij leven. Een samenleving die draait om de behoeften en verlangens van iedereen, niet om de privileges van enkelen. Daarvoor moeten wij de ketenen van de klassenmaatschappij doorbreken.

Het huidige systeem zaait overal verwoesting en verderf: oorlog en militarisme, oprukkend nationalisme, witte suprematie, zionisme, patriarchaat, klimaatontwrichting, economische instabiliteit, bestaansonzekerheid en onbegrensde uitbuiting. Dat is geen toeval. Het zijn de gevolgen van een systeem van overheersing dat precies doet waarvoor het is ontworpen. En het kan worden ontmanteld en vervangen.

Vanuit die overtuiging is de Federatie voor Vrij Socialisme (FVS) ontstaan, die in 2026 zal starten met haar eerste gefedereerde afdelingen in Amsterdam en Rotterdam-Den Haag. Zij is het resultaat van opgebouwde ervaring en studie. Wij staan in de traditie van het specifiek georganiseerde anarchisme, verwant aan het platformisme en het especificismo: anarchisten hebben een eigen organisatie nodig, met gedeelde ideeën, theorie en praktijk, die deelneemt aan de bredere strijd van de onderdrukten.

Eenheid kan niet rusten op holle leuzen. We moeten haar samen opbouwen, toetsen aan onze successen en nederlagen, en haar laten wortelen in de doorleefde klassenstrijd van vroeger en nu.

Dit manifest is ons vertrekpunt. Het legt uit waar we voor staan, hoe we ons organiseren en hoe we willen strijden. Vanaf hier bouwen we verder.

Onze politieke beginselen

Wat wij onder anarchisme verstaan

Het is van belang duidelijk te maken waar we voor staan. Alleen dan kan onze eenheid berusten op werkelijke overeenstemming en niet op valse aannames. Het woord “anarchist” wordt tegenwoordig zo breed gebruikt dat het standpunten dekt die elkaar regelrecht tegenspreken. Wanneer men die standpunten samenvoegt, blijft er een organisatie over die op weinig anders berust dan kritiek: de leden zijn het eens over waar zij tegen zijn, maar niet over wat er moet gebeuren of waarom. Als anarchisme alles kan betekenen, betekent het al gauw niets meer.

Hierom zijn we specifiek over wat we zijn: we zijn anarchisten en begrijpen het anarchisme als een linkse politieke ideologie, een libertaire, revolutionaire vorm van socialisme. We willen de onderdrukte klassen strategisch organiseren, zodat zij strijden voor hun eigen materiële belangen en een sociale revolutie tot stand brengen die een vrij-socialistische samenleving vestigt.

Voor ons is anarchisme geen levensstijl of levensbeschouwing die met puriteinse ijver bewaakt moet worden, maar een pragmatisch politiek project om de samenleving te veranderen. De definitie die we hanteren is geworteld in de werkelijke geschiedenis van het anarchisme: in hoe het is ontstaan en in hoe anarchisten het woord de afgelopen anderhalve eeuw hebben gebruikt. Uit die geschiedenis leiden we de kernbeginselen af, en definities die we te ruim, te nauw of innerlijk tegenstrijdig achten, wijzen we af.

Aan het anarchisme ligt een ethiek ten grondslag die zich verzet tegen elke vorm van overheersing, of die nu economisch, politiek of cultureel is. Daaronder valt klassenoverheersing, maar evengoed patriarchaat, racisme, imperialisme, kolonialisme, validisme en elke andere vorm van onderdrukking. Het einddoel van het anarchisme is de totstandkoming van een vrij-socialistische samenleving.

Die toekomst valt niet te winnen zonder klassenstrijd. Met klasse bedoelen we geen inkomensniveau, maar een verhouding van overheersing: wie de bestaansmiddelen bezit en beheert, van huisvesting en voedsel tot werkplekken, rijkdom, politieke instituties en de reproductie van ideeën. Om het huidige systeem van overheersing omver te werpen, is een onafhankelijke, georganiseerde en strijdbare macht van de onderdrukten nodig.

Wat voor anarchisten wij zijn

Wij geloven in de noodzaak van organisatie. Ze moet gedisciplineerd en formeel zijn, en bereid zijn verantwoording af te leggen. Het idee dat elke structuur op tirannie uitloopt, is een mythe, en losse individuen of verspreide affiniteitsgroepen kunnen geen revolutie dragen. Een revolutionaire strijd kan alleen standhouden door grootschalige coördinatie en gedeelde verantwoordelijkheid.

Wij strijden voor hervormingen als weg naar de revolutie, niet als vervanging daarvan. Werkelijke verworvenheden die nu worden binnengehaald, helpen, mits nagestreefd als onderdeel van een bredere revolutionaire strategie, de volksmacht op te bouwen die nodig is om meer te winnen. We verwerpen het purisme dat elke tussentijdse overwinning afwijst. De macht van de onderdrukten wordt gesmeed in de klassenstrijd: door mensen die zichzelf organiseren, rechtstreeks in actie komen binnen sociale bewegingen en zo steeds meer anderen meetrekken in de strijd en in het revolutionaire bewustzijn.

Wij willen de strijd zo menselijk mogelijk voeren, maar pacifisten zijn wij niet. Ook wijzen wij de “propaganda van de daad” af, evenals de waan dat enkele dramatische terreurdaden een beweging tot leven kunnen wekken. Dat is nog nooit gebeurd.

Wij zijn er om op te bouwen, niet alleen om af te breken. Louter afbreken en weerstand bieden aan wat nu bestaat is geen toereikend plan. Wij moeten een uitgewerkte strategie ontwikkelen en een werkelijk alternatief voor het kapitalistisch-statelijke systeem.

Wij organiseren ons op twee vlakken tegelijk. We onderhouden onze eigen anarchistische organisatie, eensgezind in ideeën en strategie, en staan tegelijkertijd midden in de bredere sociale bewegingen van gewone mensen: op de werkvloer, onder huurders, in de buurt, in de strijd tegen het patriarchaat of klimaatverandering, overal waar mensen vechten voor een beter leven. Dit noemen we de specifiek anarchistische traditie van organisatorisch dualisme. De anarchistische organisatie is een toegewijde minderheid: een vastberaden kader dat binnen de sociale strijd anarchistische ideeën bepleit en organiseert. Deze traditie wordt al meer dan anderhalve eeuw gedragen door werkende mensen.

Wij verwerpen het “big tent”-model van organisatie, dat iedere zelfbenoemde anarchist onder één dak brengt vanuit de veronderstelling dat meer mensen vanzelf meer kracht betekenen. Aantallen zonder gedeelde richting vormen geen kracht. Kracht komt voort uit overeenstemming over waar we heen willen en uit doeltreffendheid in de uitvoering.

Wat is vrij socialisme

Ons doel is een vrij-socialistische samenleving, gebaseerd op een eenvoudig principe: van ieder naar vermogen, aan ieder naar behoefte. Zij belooft overvloed, welzijn en zo groot mogelijke vrijheid, gedragen door een economie in gemeenschappelijk bezit en een zelfbesturende samenleving vrij van overheersing. In de kern is het een klasseloze samenleving.

Wij moeten niets hebben van de individualistische opvatting dat vrijheid neerkomt op doen wat men wil, zonder enige verplichtingen jegens anderen. Die “vrijheid” is niets anders dan de deur terug naar de klassenmaatschappij. Werkelijke vrijheid vraagt om solidariteit, wederzijdse verantwoordelijkheid en rekenschap tegenover onze gemeenschappen.

In een vrij-socialistische samenleving zijn er geen heersers en geen eigenaren. De economische, politieke en culturele middelen behoren iedereen gezamenlijk toe. Wie kan werken, werkt. Arbeid is een maatschappelijke functie: zij dient zowel de gemeenschap als degene die werkt. Hoe het werk wordt georganiseerd, beslissen we samen, met een gelijkwaardige stem voor ieder. Waar overvloed is, zijn goederen vrij beschikbaar voor allen. Waar schaarste is, verdelen we naar behoefte op basis van gezamenlijk besluit.

Mensen besturen zichzelf van onderop via raden en verenigingen. Wat lokaal beslist kan worden, wordt lokaal beslist. Wat bredere coördinatie vergt, over een regio, een land of internationaal, wordt geregeld via federatie: vrije, autonome groepen die zich aaneensluiten voor gemeenschappelijke doelen, in onderlinge overeenstemming en tot wederzijds voordeel, nooit op bevel.

Drie overtuigingen houden dit sociale contract bijeen.

Ten eerste: **autonomie**. Mensen en gemeenschappen kunnen hun eigen zaken regelen en hebben het recht dat te doen, zolang zij de vrijheid van anderen niet schenden. Wie uitbuit, onderdrukt of overheerst, verbreekt dat contract, en verzet daartegen is gerechtvaardigd. Dit rust op een eenvoudig vertrouwen in de menselijke waardigheid: het geloof dat mensen zichzelf kunnen besturen en dat zelfbestuur hen verantwoordelijker maakt, niet minder.

Ten tweede: **gedecentraliseerde macht**. Hiërarchie kweekt onderdanigheid, apathie en carrièrisme. Wie het werk doet en de omstandigheden aan den lijve ondervindt, kan daar het best over oordelen. Het spreiden van macht voorkomt dat iemand het naar zich toetrekt

en maakt daadwerkelijke deelname mogelijk, in plaats van mensen te dwingen een minderheid te gehoorzamen.

Ten derde: **federalisme**, de vrije associatie tussen groepen. Dat betekent niet dat coördinatie ontbreekt. Waar bredere organen nodig zijn, regionaal, landelijk of internationaal, zijn die er, maar ze blijven direct democratisch. Afgevaardigden krijgen een strikt mandaat en kunnen op elk moment worden teruggeroepen. Zij voeren uit wat hun is opgedragen; zij heersen niet.

Over één ding zijn wij duidelijk: het afwijzen van bestuur van bovenaf betekent niet het afwijzen van collectieve besluitvorming, noch van de gedeelde verantwoordelijkheid om besluiten uit te voeren. Wat wij weigeren, is hiërarchische besluitvorming door bevel en dwang: de macht die sommigen, tegen de wil van hun medearbeiders, over hun leven uitoefenen. We spreken hier over onevenredige daden tegen anderen, daden die niet als verzet kunnen gelden.

Het federalistische model staat haaks op bevel; het berust op directe democratie en vrije associatie. Coördinatie op grote schaal vereist formele bestuursstructuren, maar de beslissingsmacht blijft bij de basis.

Hoe wij de samenleving begrijpen

De theoretische benadering waarmee wij de werkelijkheid en de samenleving proberen te begrijpen, heet libertair materialisme en sociale theorie. Ze is geworteld in het klassieke anarchistische denken en verder ontwikkeld door de Organização Socialismo Libertário (OSL) en het Institute for Anarchist Theory and History (IATH).

Zij gaat ervan uit dat er een werkelijke, materiële wereld bestaat die voor ons allen dezelfde is, en dat wij die wereld kunnen leren kennen door onderzoek en toetsing. Die kennis is nooit definitief en blijft altijd vatbaar voor correctie. Filosofisch valt zij onder het kritisch realisme en staat zij los van orthodox-marxistische, liberale, positivistische en postmoderne stromingen.

De samenleving maakt deel uit van de materiële werkelijkheid, gevormd door haar omstandigheden en instituties. Wij wijzen de gedachte af dat één enkele factor zou volstaan om alles in de samenleving te verklaren, maar evenzeer de gedachte dat alle verklaringen even waar zijn. Wij zoeken de verklaringen die het best bij de feiten passen en echte

oorzakelijke verbanden blootleggen. Toch blijft theorie uiteindelijk niet meer dan een lens: zij laat ons zien hoe wij onze doelen kunnen bereiken in de wereld zoals die werkelijk is.

Het kapitalistisch-statelijke systeem

Met behulp van libertair materialisme en sociale theorie begrijpen wij de hedendaagse samenleving als een kapitalistisch-statelijk systeem: een structuur van blijvende overheersing die het gehele maatschappelijke leven vormgeeft.

Om hier grip op te krijgen, delen we het systeem op in drie sferen: de economische, de politieke en de culturele. Elke sfeer heeft haar eigen instituties. De sferen zijn afzonderlijk te onderscheiden, maar onderling afhankelijk, en samen functioneren ze als één geheel. In alle drie de sferen voltrekt zich dezelfde logica: de voortdurende accumulatie en monopolisering van kapitaal, oftewel macht. Kapitalisme moet worden begrepen als meer dan alleen een economisch systeem. Het is onlosmakelijk verbonden met de georganiseerde dwang die het in stand houdt en met de culturele ideeën en normen die het legitimeren.

De algemene vorm van de samenleving komt voort uit de klassenstrijd, het sociale conflict tussen klassen. Het is de centrale tegenstelling van het systeem: de klassenstrijd trekt andere conflicten, geworteld in andere vormen van overheersing, naar zich toe en hervormt ze.

Klasse wordt bepaald door verhoudingen van overheersing, door de vraag wie de economische middelen (werkplekken, grondstoffen, land en productie), de politieke middelen (wetten, rechtbanken, politie en statelijke besluitvorming) en de culturele middelen (onderwijs, media, religie en de voornaamste bronnen van het “gezond verstand”) bezit of beheert. Klasse is dus niet enkel een economische verhouding. Tot de heersende klassen behoren kapitalisten, grootgrondbezitters, de politiek-bureaucratische elite, kennismonopolisten, leidinggevende managers en andere heersende lagen. Tot de onderdrukten behoren arbeiders, boeren, inheemse volkeren enzovoort.

In Nederland vormt de stedelijke en landelijke arbeidersklasse, net als in heel West-Europa, het belangrijkste revolutionaire subject. Haar vermogen tot zelforganisatie en collectieve strijd is de basis waarop wij hier volksmacht en maatschappelijke verandering opbouwen.

De **economische sfeer** omvat de kapitalistische economie: warenproductie voor winst, en een maatschappelijke verhouding tussen wie gedwongen is voor loon te werken en wie de

productie bezit, beheert en de vruchten plukt. Doordat de kapitalistische klasse de productiemiddelen in privébezit houdt, geconcentreerd in weinig handen, ontzegt zij de arbeidersklasse democratische zeggenschap over de economie en de werkplekken. De arbeidersklasse, van die zeggenschap vervreemd, vormt de overgrote meerderheid en moet haar arbeid verkopen om te overleven. Arbeiders creëren enorme rijkdom, waarvan kapitalisten zich een deel toe-eigenen als kapitaal, om opnieuw te investeren en zo hun winst en macht te vergroten.

De kapitalistische economie kan niet zonder de staat, die de regels van het systeem afdwingt; zonder die regels zou privébezit niet kunnen bestaan. Arbeiders nemen binnen het kapitalistisch-statelijke systeem een unieke plaats in. Omdat zij onmisbaar zijn om de productie draaiende te houden, hebben zij de macht die stil te leggen en op een nieuwe grondslag in te richten.

De **politieke sfeer** omvat de staat: een hiërarchische institutie van geconcentreerde klassenheerschappij door een minderheid. De moderne staat ontwikkelde zich samen met de kapitalistische economie. Hij claimt een geweldsmonopolie binnen zijn afgebakende grondgebied en onderhoudt een onderdrukkingsapparaat om die aanspraak te verdedigen: de politie, de rechtbanken, de gevangenen en het leger. Elke klassenmaatschappij steunt op de staat om de overheersing van de heersende klassen over de onderdrukten te reproduceren.

Spreeken van een “arbeidersstaat” of een “democratische staat” is een innerlijke tegenspraak. Een staat wordt niet bestuurd door de bevolking, maar door een heersende politiek-bureaucratische minderheid met bevoorrechte toegang tot georganiseerde dwang, ongeacht hoe die minderheid wordt aangewezen en hoe zij zichzelf rechtvaardigt. Een niet-hiërarchisch bestuur dat van onderop is opgebouwd, of instituties die hun maatschappelijke taken vervullen via gefedereerde directe democratie en strikt gemandateerde, herroepbare afgevaardigden, zijn geen staten te noemen, want er staat geen bevoorrechte minderheid boven de bevolking. Staten zijn hiërarchische besturen, maar niet elk bestuur is een staat.

In de **culturele sfeer** verwerft het systeem onze instemming en bepaalt het wat als “normaal” geldt. Klassenheerschappij gaat grotendeels schuil achter geconstrueerde instemming: mensen worden ertoe gebracht het systeem als legitiem te aanvaarden, zonder dat er voortdurend dwang aan te pas komt. Via het onderwijs, de schijn van democratisch

bestuur, het kerngezin en de massamedia bouwen de heersende krachten een brede consensus op, waardoor de onderdrukten kapitalisme en staat als natuurlijk en onvermijdelijk gaan zien. Dwang en instemming werken samen: waar instemming het laat afweten, valt het systeem terug op onderdrukking.

Door de logica van hiërarchie tot de hune te maken, reproduceren mensen de klassenmaatschappij in hun dagelijks leven. De staat versterkt dat. Hij “bemiddelt” in de klassenstrijd, levert voorzieningen als onderwijs en gezondheidszorg, kanaliseert conflicten via gereguleerde procedures en wekt met hervormingen en concessies de indruk van neutraliteit. De voorzieningen die de staat levert, zijn echter niet louter een product van klassenstrijd, al kan strijd ze wel verschuiven. Ze dienen vaak het kapitalistisch-statelijke systeem: ze reproduceren en onderhouden de beroepsbevolking en vlakken de schommelingen van de conjunctuur af, waarbij elke staat actief meebepaalt hoe arbeid wordt samengesteld en ingedeeld.

Ecologie

Het kapitalistisch-statelijke systeem is een belangrijke bron van de vernietiging van het milieu. Klimaatontwrichting, instortende biodiversiteit, vergiftigde grond, lucht en water: dit zijn niet zomaar gevolgen van verkeerd beleid. Ze vloeien voort uit de logica van de kapitalistische economie, uit eindeloze accumulatie en productie voor winst. Een systeem dat is gebouwd om eeuwig te groeien kan niet in evenwicht leven met een eindige planeet. Die twee zijn niet te verzoenen.

Het gangbare verhaal wijst de menselijke natuur aan als schuldige van de ecologische catastrofe, of ons koopgedrag, of overbevolking. Stuk voor stuk zondebokken. De werkelijke drijvende krachten zijn kapitalistische extractie, militarisme, industriële landbouw en fossiel kapitaal. Arbeiders bepalen niet wat er wordt geproduceerd of hoe dat gebeurt. Dat doen de heersende klassen, die vervolgens de arbeiders de schuld geven van de uitkomst.

Hun oplossingen herhalen dezelfde leugen. Emissiehandel, recyclingcampagnes, “een andere levensstijl”: alle drie maken van de crisis een kwestie van persoonlijke verantwoordelijkheid, terwijl het systeem ongemoeid blijft. Erger nog, deze verhalen rechtvaardigen maar al te vaak bezuinigingen over de rug van de onderdrukten en nóg meer bescherming voor wie al bevoorrecht is.

De gevolgen van ecologische ineenstorting treffen gemarginaliseerde gemeenschappen het hardst. Ecologische rechtvaardigheid moet anti-imperialistisch, antiracistisch, antiseksistisch en klassenbewust zijn, anders betekent zij weinig.

De samenleving maakt deel uit van de natuur en staat daar niet boven. Een ecologische samenleving moet de onderlinge afhankelijkheid van al wat leeft, menselijk en niet-menselijk, serieus nemen en de productie zo inrichten dat deze ecologisch evenwicht en menselijke behoeften dient, in plaats van winst en accumulatie.

Imperialisme en nationalisme

Imperialisme is de internationale uitbreiding van het kapitalistisch-statelijke systeem over grenzen heen. Via machtige staten plunderen de heersende klassen zwakkere naties en hun onderdrukte klassen om de stroom van grondstoffen, goedkope arbeid en kapitaal op gang te houden. Kapitaal kan niet stilzitten. Naarmate het zich ophoopt, moeten de heersende klassen steeds nieuwe markten, nieuwe grondstoffen en nieuwe mensen vinden om uit te buiten. Zo dringen zij naar buiten en hervormen zij hele regio's in dienst van het kapitaal.

Dat gebeurt niet alleen door militair ingrijpen, maar ook door economische dwang: schulden, sancties, ongelijke ruil, bedrijven die lonen en wetten dicteren aan volken die alleen op papier soeverein zijn. Wordt een kolonie "bevrijd", dan blijft de werkelijke macht over beleid en handel vaak precies waar zij was, terwijl plaatselijke elites maar al te vaak met die orde samenwerken om zichzelf te verrijken. Het "Caribische deel van het Koninkrijk" is een directe voortzetting van de Nederlandse koloniale heerschappij.

Imperialisme valt niet los te zien van racisme. Het kapitalisme is gebouwd op genocide, slavernij en verovering, en diezelfde logica schuift wereldwijd nog altijd het gevaarlijkste, meest vernederende en slechtst betaalde werk af op geracialiseerde bevolkingen.

Nederland maakt van oudsher deel uit van de imperiale kern. Van de imperiale buit van de heersende klasse druppelt hier iets naar beneden: relatief hogere lonen, betere sociale voorzieningen en meer stabiliteit voor delen van de arbeidersklasse. Het leeuwendeel houden de kapitalisten echter voor zichzelf, maar de kruimels zijn voldoende om sommige arbeiders ertoe te brengen de belangen van de heersende klasse te verkiezen boven die van arbeiders wereldwijd. Dat comfort is echter broos en staat voortdurend onder druk.

Altijd op jacht naar goedkopere arbeid en hogere winsten, holt de heersende klasse ook hier de lonen en de sociale zekerheid uit. Wanneer dat gebeurt, steken nationalisme en racisme

al snel de kop op, om arbeiders op te zetten tegen migranten en andere maatschappelijke “buitenstaanders” in plaats van tegen degenen die werkelijk verantwoordelijk zijn. Om die verdeeldheid te doorbreken, zijn internationalisme en de bereidheid nodig om comfort op te geven dat berust op de uitbuiting van anderen. Het kapitalistisch-statelijke systeem is internationaal; onze klassenstrijd moet dat ook zijn.

Wij wijzen het nationalisme af, ook zijn dekoloniale varianten, overal waar het een zogenaamde “nationale eenheid” boven klassentegenstellingen plaatst. Naties zijn niet natuurlijk en niet vaststaand: zij worden gemaakt, vaak gewelddadig. Wij staan zonder voorbehoud achter het absolute recht van onderdrukte volkeren om zich te verzetten tegen koloniale en imperiale overheersing. Maar buitenlandse heersers inruilen voor plaatselijke, die in hetzelfde systeem opgaan, verandert te weinig. Daarom stellen wij geen vertrouwen in “soevereine” staten als weg naar emancipatie.

Wij wijzen ook kampisme af: de tendens om de wereld op te delen in een imperialistisch en een anti-imperialistisch blok en vervolgens het minste kwaad toe te juichen. De heersende klassen van een staat kunnen zich verzetten tegen buitenlands imperialisme en tegelijk hun eigen arbeiders, minderheden en dissidenten onderdrukken. Consequent anti-imperialisme staat aan de kant van de onderdrukte klassen, niet aan die van de regimes die hen overheersen. Werkelijk anti-imperialisme sluit geen compromissen met klassenvijanden.

Intersectionaliteit

Patriarchaat en racisme zijn ouder dan het kapitalisme en de staat, maar het is het kapitalistisch-statelijke systeem dat ze vandaag in zich heeft opgenomen, reproduceert en hervormt. Het afschaffen van dit systeem zal op zichzelf nog geen einde maken aan alle andere vormen van onderdrukking. Toch komt aan geen van die vormen een einde zolang het systeem ze in stand houdt. Klasse is niet zomaar één identiteit of vooroordeel naast de andere: zij staat centraal in de strijd tegen elke vorm van overheersing.

Wij willen twee veelvoorkomende fouten vermijden. De eerste herleidt onderdrukking tot persoonlijk vooroordeel of een gebrek aan vertegenwoordiging: maak heersende instituties wat diverser en de onderdrukkende structuur blijft onveranderd. De tweede behandelt antiracistische, queer en antiseksistische strijd als bijzaak naast de klassenstrijd, terwijl racisme en patriarchaat juist middelen zijn om arbeiders te verdelen en het kapitalistisch-

statelijke systeem overeind te houden. Deze vormen van onderdrukking leven ook binnen onze eigen bewegingen en organisaties, en ze laten zich niet met educatie alleen uitbannen. Daarom gaan wij uit van hun aanwezigheid en bouwen wij structuren om ze te bestrijden, in plaats van te vertrouwen op goede bedoelingen alleen.

Onze zwaarste taak is het opbouwen van daadwerkelijke eenheid onder de onderdrukten klassen, vanuit een klassenbewust perspectief dat de gedeelde belangen van alle onderdrukten samenbrengt. De klassenstrijd moet tegelijk internationalistisch, anti-imperialistisch, antiracistisch en antiseksistisch zijn, en elk van die strijden moet op zijn beurt in klasse geworteld blijven. Onze werkelijke vijanden zijn de heersende klassen, niet de arbeiders uit imperialistische landen, niet witte mensen, cismannen of heteroseksuelen, en geen enkele andere groep binnen de onderdrukten.

Wij houden vast aan de oude feministische waarheid dat het persoonlijke politiek is: dat onderdrukking in de zogenaamde privésfeer verweven is met de grotere structuren die ontmanteld moeten worden. Maar wij verwerpen de omkering van die waarheid, namelijk de gedachte dat het veranderen van je taal, gedrag of levensstijl op zichzelf al politiek handelen is. Dat verlegt de aandacht van structurele verandering naar performatief individualisme en essentialistische identiteitspolitiek, en gaat ten koste van de gezamenlijke strijd.

Racisme

Racisme is een systeem dat mensen indeelt naar ras, etniciteit of afkomst en die scheidslijnen gebruikt om ongelijke behandeling, uitbuiting en geweld in stand te houden. Hier, zoals overal in het Westen, is de dominante vorm witte suprematie: een orde die “witheid” bevoordeelt.

“Ras” werd uitgevonden om verovering, slavernij en imperialisme te rechtvaardigen en vervolgens vermomd als “wetenschap”. Tot op de dag van vandaag bepaalt het wie wordt gesurveilleerd en wie wordt beschermd, wie naar het slechtste werk wordt geduwd en wie als minderwaardig wordt beschouwd.

Ook witheid is een verzinsel. In de loop der tijd breidde zij zich uit met groepen die er eerst buiten vielen, zoals Ieren en Italianen. Wat haar bijeenhoudt, is voorrecht: betere sociale voorzieningen, vaster werk, meer bescherming van de staat. Dat voorrecht heft klassenoverheersing niet op, maar koopt delen van de witte arbeidersklasse wel om. Het

brengt hen in lijn met de belangen van de heersende klasse en verdeelt de onderdrukten langs raciale lijnen.

Ras is ook een instrument van winst. Het systeem reproduceert het omdat verdeeldheid loont: mensen van kleur en migranten worden gedwongen tot het slechtst betaalde, meest onzekere en lichamelijk zwaarste werk, terwijl grenzen en geweld tegen migranten hele bevolkingen disciplineren. De hyperuitbuiting van migrantenarbeid houdt hele sectoren van de wereldeconomie in stand.

Racisme leeft ook binnen onze eigen bewegingen en organisaties en moet daar net zo goed worden bestreden. Geracialiseerde kameraden worden vaak harder afgerekend op hun fouten of hun “toon”. Er worden besluiten genomen zonder dat de mensen die er het meest door worden geraakt aan tafel zitten. Witte leden vergaren steeds meer invloed, terwijl anderen aan de kant worden geschoven of worden opgezadeld met “diversiteitswerk” zonder daadwerkelijke zeggenschap.

Patriarchaat

Het patriarchaat is een systeem dat mannen, in het bijzonder heteroseksuele cismannen, bevoordeelt en hen structurele macht geeft over vrouwen, LHBTQ+-personen en genderdiverse mensen. Het reproduceert zich via onze instituties, door emotionele controle en geweld, en wordt in stand gehouden door de arbeidsverdeling.

Vanaf onze geboorte worden strikte genderrollen opgelegd. Het gezin, de school, de kerk, de spreekkamer, de media, de werkvloer: allemaal leren ze ons wat een “man” of een “vrouw” hoort te zijn. Niets hiervan is natuurlijk. Het zijn aangeleerde en afgedwongen regels, en wie ze overtreedt, wordt gestraft. In zijn wreedste vorm uit dit systeem zich in gendergerelateerd en seksueel geweld: mishandeling, intimidatie, verkrachting, femicide.

Het kapitalistisch-statelijke systeem heeft baat bij deze verdeling. Het drijft het gezin als een privéfabriek voor de reproductie van arbeiders. Vrouwen en genderonderdrukte mensen dragen daarin het grootste deel van de onbetaalde zorgarbeid en emotionele arbeid: koken, schoonmaken, kinderen opvoeden en na een betaalde werkdag zorgen voor familieleden en andere naasten. In loondienst worden zij bovendien vaak doorgesluist naar onderbetaald “vrouwenwerk”.

Dit systeem bevoordeelt cismannen. Toch komt het geweld van mensen van elk gender, overal waar patriarchale regels worden gehandhaafd tegen wie niet aan het script voldoet.

Het patriarchaat disciplineert ook mannen zelf. Dominante masculiniteit eist hardheid, controle en de afwijzing van kwetsbaarheid en expressie, en beloont geweld als bewijs van status. Gewone menselijke behoeften worden zo een bron van schaamte, met geweld, verslaving, depressie en zelfmoord als gevolg. Dat zijn geen persoonlijke tekortkomingen, maar de sporen van een systeem dat mensen verminkt om zichzelf in stand te houden.

Ook het patriarchaat leeft binnen onze eigen bewegingen en moet daar worden bestreden. Het toont zich in wie het woord voert en wie wordt onderbroken, wiens ideeën als “serieus” gelden, en wie stilletjes richting administratie en zorgwerk wordt geleid terwijl mannen de zichtbare rollen naar zich toetrekken. Onze ruimtes moeten zo zijn ingericht dat mensen kunnen meedoen zonder geseksualiseerd of onder druk gezet te worden, en dat het respecteren van consent en grenzen gewoon kameraadschappelijk gedrag is, geen privézaak.

Onze organisatorische beginselen

De rol van de anarchistische organisatie

Zonder organisatie kunnen wij niet serieus streven naar revolutionaire sociale transformatie. De specifieke anarchistische organisatie is een vereniging van arbeiders die zich inzetten voor het anarchisme en het eens zijn over duidelijke beginselen, doelen en middelen om die te bereiken. Haar taak is deel te nemen aan sociale bewegingen en die mee op te bouwen, niet erboven te staan.

De specifieke anarchistische organisatie werkt als gist in het deeg: zij wordt niet het brood, maar helpt het geheel rijzen. Door te organiseren, klassenbewustzijn te wekken en een heldere strategische koers te bepleiten, helpt zij de verdeelde kracht van de onderdrukten om te vormen tot een daadwerkelijke volksmacht.

Wij verwerpen autoritaire voorhoedemethoden die de sociale strijd willen aansturen of zich daarvoor in de plaats stellen. Geen enkele partij dient het volk van bovenaf te leiden of in zijn naam te spreken. De revolutie is het werk van de onderdrukten zelf; onze taak is hen te versterken in hun rol als hoofdrolspelers, niet te handelen in hun naam.

Onze verhouding tot sociale bewegingen is er een van gelijkwaardigheid: wederzijdse beïnvloeding en wederzijds leren, nooit dwingende controle. Wij verwerpen elke vorm van bevel, financiële druk, eisen tot gehoorzaamheid, manipulatie van bovenaf, het splijten van een beweging voor partijbelang en entrisme gericht op overname. Evenzeer verwerpen wij het omgekeerde: het klakkeloos achter bewegingen aanlopen, ongeacht welke kant zij opgaan, zelfs wanneer dat indruist tegen onze principes of strategie.

Wij brengen een anarchistisch perspectief in de sociale strijd en streven ernaar deze bewegingen te ontwikkelen tot daadwerkelijke ruimtes van volksdeelname, waarin we de verhoudingen van de toekomst al in het heden opbouwen en de klassenstrijd verscherpen.

De werking van de anarchistische organisatie

Wij laten ons inspireren door de anarchistische tradities van het platformisme en het especifismo. Wij organiseren ons op twee vlakken tegelijk. Op het sociale vlak werken wij binnen sociale bewegingen, in de dagelijkse strijd om lonen, huisvesting en levensomstandigheden. Op het politieke vlak organiseren wij ons ideologisch als anarchisten, rond gedeelde ideeën en een gezamenlijke strategie.

De organisatie is opgebouwd als een reeks concentrische cirkels, waarbij militanten meer inzet en verantwoordelijkheid op zich nemen naarmate zij dichterbij het centrum komen. Elke schil van de organisatie kent rechten en plichten die passen bij de mate van inzet, zodat mensen alleen beslissingen nemen over wat zij zelf ook zullen uitvoeren. De organisatie moet gesloten genoeg zijn om te waarborgen dat militanten goed voorbereid, toegewijd en politiek eensgezind zijn, en tegelijk open genoeg om nieuwe militanten aan te trekken en op te nemen.

Wij zijn geen massaorganisatie en geen electorale partij. Wij zijn een toegewijde minderheid, een kader van militanten. Wij doen niet mee aan verkiezingen en wij streven niet naar staatsmacht.

Ons doel is militanten te verenigen rond een gemeenschappelijke politieke lijn en een programma voor ons handelen. Wij beweren niet de enige ware stem van de onderdrukten te zijn, maar stellen enkel dat onze voorstellen naar onze overtuiging de stevigste basis vormen voor een praktijk die hen werkelijk dient.

Vier beginselen geven de organisatie haar structuur:

- Ten eerste **zelfbestuur en federalisme**: we zijn niet-hiërarchisch en direct democratisch, en onze afdelingen coördineren van onderop via afgevaardigden die strikt gemandateerd zijn en op elk moment kunnen worden teruggeroepen.
- Ten tweede **eenheid van ideologie en theorie**: een heldere politieke en theoretische lijn, gezamenlijk bepaald en vervolgens publiek verdedigd, nooit opgelegd maar altijd opgebouwd door gezamenlijke praktijk, studie en eerlijke kritiek.
- Ten derde **eenheid van actie**: gedeelde doelen en afgesproken strategieën en tactieken om die na te streven, vastgelegd in een programma dat elke militant helpt op te stellen en vervolgens uitvoert.
- Ten vierde **collectieve verantwoordelijkheid**: ieder van ons draagt verantwoordelijkheid voor de eigen taken en het eigen gedrag; de organisatie draagt verantwoordelijkheid voor het welzijn en het functioneren van elke militant.

Wij ontkennen niet dat er onenigheid zal zijn. Verschillende standpunten zijn toegestaan en vaak onvermijdelijk. Bij kleinere kwesties schikt de minderheid zich uit vrije wil naar de meerderheid om ons verenigd en slagvaardig te houden. Bij grotere kwesties praten wij verder; worden wij het dan nog niet eens, dan blijven beide standpunten naast elkaar

bestaan of gaat de minderheid haar eigen weg. Zodra een besluit collectief is genomen, verdedigt de hele organisatie het en handelt ernaar.

Waar het om gaat, is dat wij eensgezind handelen naar wat wij samen hebben besloten. Wij streven altijd naar zo breed mogelijke overeenstemming en weigeren besluiten te overhaasten die we met zorg kunnen nemen. Overhaasting leidt alleen tot scheuring, wrok of een holle eenheid waarin mensen zich schikken zonder dat er iets wordt beslecht. Werkelijke eenheid wordt zorgvuldig opgebouwd, door gedeeld werk en overleg waarin standpunten kunnen worden getoetst voordat zij worden vastgelegd.

Onze algemene strategie

Volksmacht opbouwen

De grondslag van onze algemene strategie is de opbouw van zelfbestuurde volksmacht. Dat betekent dat we de kracht van de onderdrukte klassen zo versterken dat zij een sociale revolutie kunnen doorvoeren, het huidige systeem omverwerpen en er vrij socialisme voor in de plaats kunnen stellen.

Dit werk begint nu. In Nederland begint dit met het betrekken van de arbeidersklasse, in de steden en op het platteland, inclusief de arbeidersintelligentsia, bij de actieve strijd via sociale bewegingen. Op dit moment is de grote meerderheid van de arbeiders ongeorganiseerd en staat zij buiten de klassenstrijd. De minderheid die wél georganiseerd is, verkondigt vooral standpunten die het systeem in stand houden of hooguit op kleine hervormingen zijn gericht.

Dat brengt ons bij twee taken. Ten eerste moeten we een zo groot mogelijk deel van de arbeidersklasse organiseren in sociale massabewegingen, zodat arbeiders kunnen ingrijpen in hun eigen sociale werkelijkheid. Zonder organisatie blijft hun kracht sluimerend en komt zij niet tot uiting. Ten tweede moeten we deze bewegingen een strategische, programmatische en revolutionaire richting geven, want organisatie alleen volstaat niet. Door de hegemonie van heersende ideeën en instituties beheert een sociale beweging zonder richting doorgaans slechts de symptomen van het systeem, in plaats van er macht tegenover op te bouwen.

Onze middelen moeten stroken met onze doelen, en klassenbewustzijn ontwikkelt zich het best door deelname aan de klassenstrijd zelf. Daarom verdedigen we een aantal kenmerken binnen sociale bewegingen.

Ten eerste moeten ze breed en partijonafhankelijk zijn. Ze moeten openstaan voor iedereen die het betreffende probleem aan den lijve ondervindt en bereid is te strijden, gebaseerd zijn op gedeelde materiële belangen in plaats van politieke kleur, en kunnen uitgroeien tot massaorganisaties. Om die reden verwerpen we ook de strategie van formeel anarchistische of socialistische vakbonden. Toch moeten deze bewegingen een klassenbewust perspectief krijgen. Wat hun onmiddellijke eisen ook zijn, ze moeten revolutionaire klassenstrijd bevorderen en elk verbond en iedere verzoening met klassenvijanden uitsluiten.

Ten tweede moeten ze klassenonafhankelijk zijn. Klassenonafhankelijkheid betekent autonomie tegenover de bedrijven, instituties en actoren die de belangen van de heersende klasse dienen, inclusief diegenen die rechtstreeks verantwoordelijk zijn voor de problemen waartegen de beweging strijdt. Ze betekent evenzeer autonomie tegenover electorale partijen en voorhoedepartijen, die bewegingen behandelen als voetvolk voor hun eigen autoritaire projecten. Ook het parlement erkennen we niet als een legitieme arena voor emancipatoire politiek. Je schaft de staat niet af door politici te verkiezen, net zomin als je het kapitalisme afschaft door arbeiders tot baas te promoveren.

Ten derde moeten ze strijdbaar zijn en zich toewijden aan directe actie, met een blijvende bereidheid tot confrontatie. Arbeiders horen hun eisen zelf af te dwingen door sociale kracht uit te oefenen, niet door te leunen op politici, vakbondsbureaucraten of ngo's. Zowel pacifisme als geweld dat losstaat van het volk kent ernstige beperkingen, en strijdbaar optreden dat geen georganiseerde sociale kracht opbouwt, is weinig waard.

Veel bewegingen zijn hiërarchisch, met een leiding die is losgezongen van de achterban. Daarom werken we vanuit de basis. We bouwen banden op met gewone deelnemers en sturen bewegingen bij via interne stromingen en groeperingen. Zo brengen we ze in de richting van formele organisatie, directe democratie, zelfbestuur, federalisme, collectieve besluitvorming en verantwoording, met strikt gemandateerde afgevaardigden die rouleren, afzetbaar zijn en onder controle van onderop blijven. Met leidinggevende posities gaan we te allen tijde behoedzaam om.

We breken met reformisme als doel, maar blijven strijden voor onmiddellijke verbeteringen die de slagkracht van arbeiders vergroten. Zulke strijd brengt mensen in beweging en verbetert, waar die gewonnen wordt, hun reële levensomstandigheden. Maar gewonnen of verloren, zijn diepste waarde ligt in de vormende werking: het ontwikkelen van klassenbewustzijn en het aanwakken van radicalisering.

Hoe strijdbaar en klassenbewuster de samenleving wordt, des te waarschijnlijker is het dat sociale bewegingen samenvloeien en hun directe strijd omzetten in bewuste, revolutionaire praktijk. Zo wordt de strijd voor hervormingen een weg naar revolutie en wordt het samensmelten van bewegingen, door gezamenlijke strijd en federalisme, een kracht voor revolutionaire massaorganisatie. Daar streven we naar: de opbouw van dit verenigde arbeidersfront en van deze volksmacht.

Revolutionaire sociale transformatie

Onze praktijk is gericht op sociale revolutie: het beëindigen en vervangen van het kapitalistisch-statelijke systeem. Dat betekent het ontmantelen van de fundamenteën van de klassenmaatschappij en een einde aan zowel het private als het statelijke bezit van productie, politieke besluitvorming en culturele macht, zodat de weg wordt vrijgemaakt voor het vrije socialisme.

Een sociale revolutie verschilt van een politieke revolutie doordat zij niet alleen de machthebbers van de staat vervangt of eigendom nationaliseert, maar de onderliggende sociale verhoudingen van de samenleving zelf fundamenteel omvormt. Om die reden verwerpen wij de strategie van het marxisme-leninisme en van het “reëel bestaande socialisme”, zoals dat van de Sovjet-Unie. Wat hun bedoelingen ook mogen zijn geweest, zij vervingen de ene heersende klasse door een andere en concentreerden de macht in een partijbureaucratie in plaats van bij de onderdrukten.

De revolutie is geen eenmalig opstandig moment dat alles in één klap beslecht. Zij is een langdurig proces waarin de onderdrukten zich organiseren, volksmacht opbouwen en de instituties van het systeem ontmantelen en vervangen. Binnen dat proces doen zich snellere, maatschappelijk ontwrichtende momenten voor, voortkomend uit crisis of opgebouwde kracht, zoals rellen, stakingen en opstanden. Een sociale breuk, een moment waarop het normale functioneren van het kapitalistisch-statelijke systeem hapert en alternatieven levensvatbaar worden, is voor anarchisten de opening om hun programma in

praktijk te brengen. Maar wat zo'n moment oplevert, hangt af van wat er voorafgaand is opgebouwd. Ontbering alleen maakt een volk niet revolutionair; dat kan slechts een zelfbesturende sociaal-politieke cultuur, in de loop der tijd ontwikkeld door dagelijkse klassenstrijd, directe democratie en directe actie.

We hoeven niet te wachten tot iedereen anarchist is. We kunnen niet iedereen tegelijk overtuigen, en het zou naïef zijn dat te denken. Daarom moeten we als minderheid zoveel mogelijk van ons programma in praktijk brengen samen met mensen die het slechts gedeeltelijk met ons eens zijn, en in de gezamenlijke strijd hun vertrouwen zien te winnen. We spreken van een geleidelijke opmars naar het vrije socialisme.

Tussen breuk en consolidatie ligt een overgang waarin onze verworvenheden verdedigd moeten worden en een praktisch programma moet worden aangepast aan de werkelijke omstandigheden. Wij vernietigen niets wat in menselijke behoeften voorziet zolang wij niets beters hebben om het te vervangen.

Emancipatie laat zich niet afdwingen. Vrij socialisme is alleen mogelijk wanneer het volk het in brede zin begrijpt en wil vanuit het besef van de eigen klassenbelangen; oplegging ervan zou ons doel verraden. Ontstaan er tijdens de revolutie nieuwe vormen van overheersing of pogingen om de oude orde in ere te herstellen, dan moeten die worden bestreden. Er leidt geen weg naar vrijheid via genationaliseerd staatseigendom, gemilitariseerde arbeid of de heerschappij van een partijbureaucratie.

Wij kunnen samenwerken met niet-anarchistische krachten tegen een gemeenschappelijke vijand of voor gedeelde doelen, maar zodra zij de macht grijpen en de staat inzetten, rest ons enkel verzet. Slagen wij er niet in te voorkomen dat er een nieuwe staat ontstaat, dan strijden wij voor de zwakst mogelijke en meest libertaire vorm. Wij verdedigen onze verworvenheden tegen reactie van buitenaf, terwijl het geweldsmonopolie en de besluitvorming van die staat zo ver mogelijk worden herverdeeld naar de handen van de onderdrukten. Ondertussen staan wij aan de zijde van de massa's en sporen wij hen aan hun eigen leven verder in bezit te nemen en in zelfbestuur te leiden, om zo de revolutie voort te zetten.

Dit is een smal pad waarop de klassenonafhankelijkheid te allen tijde behouden moet blijven. Elke overgangsvorm moet het einddoel prefigureren: geworteld in gefedereerd zelfbestuur en voortdurend gericht op het vrije socialisme.

De overgang naar het vrije socialisme

De overgang naar het vrije socialisme zal lang duren, misschien generaties: een morele en culturele verandering die verhoudingen van solidariteit doet groeien en de greep van kapitalistisch-statelijke ideeën losser maakt. Wij kunnen niet in één sprong van het kapitalistisch-statisme naar “ieder naar behoefte” gaan en verwachten dat productie en distributie zich van de ene op de andere dag vanzelf schikken. Dat de weg lang is, maakt het beginnen eraan niet minder urgent. Wat volgt is voorlopig, bedoeld als model dat openstaat voor herziening, niet als blauwdruk.

In het algemeen zullen arbeidersraden en verenigingen, georganiseerd per werkplek en per buurt, het sociale, economische, politieke en culturele leven besturen. Besluiten worden van onderop genomen in raden; waar bredere coördinatie nodig is, kiezen de raden afgevaardigden wier functies rouleren en wier mandaten herroepbaar zijn. Zo kunnen lokale, regionale en landelijke besluiten worden afgestemd zonder dat de beslissingsmacht de basis verlaat.

Economie. De overgangsvorm is een planeconomie die van onderop wordt opgebouwd. Aan de basis beheert op elke werkplek een raad de dagelijkse gang van zaken via een vergadering van arbeiders. Raden federeren zich per sector om capaciteit, behoeften en middelen op elkaar af te stemmen, met behoud van hun autonomie.

Een Instituut voor Statistiek en Coördinatie verzamelt gegevens over wat geproduceerd kan worden, wat beschikbaar is en wat mensen nodig hebben, en zet die om in heldere overzichten die richting geven aan de verdeling tussen sectoren. Het informeert, maar beveelt niet, en wordt bestuurd door afgevaardigden van federaties, communes en consumentenverenigingen.

Gemeentelijke communes organiseren de consumptie en de lokale voorzieningen. Zij stellen de plaatselijke behoeften vast, stemmen de productie daarop af en sturen collectief beheerde financiën naar reële, op behoeften gebaseerde consumptie in plaats van naar winstgericht gebruik.

Geld blijft nog enige tijd bestaan als rekeneenheid, maar de rol ervan als kapitaal neemt af. Alle banken worden onteigend en samengevoegd tot één gefedereerde sociale bank met lokale afdelingen, die middelen planmatig en naar behoefte toewijzen, zoals door de communes wordt besloten. Naarmate in praktijk werkbare geldloze modellen ontstaan,

wordt geld uitgefaseerd en krimpt het bankwezen tot eenvoudige administratieve boekhouding onder maatschappelijke controle.

Grond en woningen behoren toe aan de communes, terwijl mensen bepaalde gebruiksrechten hebben op hun huis en hun grond: zij mogen er wonen, werken en verbeteringen aanbrengen, maar niet verkopen, hypothekeken, nalaten of erop speculeren. Vertrekt of overlijdt een gebruiker, dan wijst de commune opnieuw toe. Autonomie in het dagelijks gebruik, zonder huisbazen en zonder grondmarkt.

Politiek. De staat wordt vervangen door zelfbestuur van het volk. Via hun gefedereerde raden en communes besluiten en organiseren de arbeiders alles wat nodig is voor het openbare leven: onderwijs, zorg, vervoer, huisvesting, water, energie enzovoort.

Recht en rechtspraak worden gesocialiseerd en omgevormd van bestraffing naar preventie, herstel en geweldloze conflictoplossing. Besluiten blijven waar mogelijk bij de direct betrokkenen; bemiddeling of juryprocedures komen pas in beeld wanneer overeenstemming uitblijft. Onder misdaad verstaan wij elke bewuste daad die het menselijk lijden vergroot, de gelijke vrijheid van iedereen schendt of het materiële en geestelijke welzijn van anderen aantast.

Sociale verdediging vervangt de politie. De eerste reactie op een vergriep is het opsporen en wegnemen van de oorzaken, zodat misdaad afneemt tot zeldzame en werkelijk pathologische gevallen. Geweld wordt uitsluitend, en dan proportioneel, ingezet tegen wie overheersing probeert op te leggen of materiële schade toebrengt. Dit alles wordt geen vaste professionele institutie, want die zou precies de gevaren voortbrengen van de politie die zij vervangt. In plaats daarvan krijgt sociale verdediging een roulerende vorm als burgerdienst, onder strikte controle van de communes en met bijzondere zorg voor de bescherming van minderheden.

Een volksmilitie, lokaal geworteld, onder maatschappelijke controle, gefedereerd, met gekozen, roulerende en herroepbare officieren, vervangt het staande beroepsleger. Zij verdedigt de revolutionaire verworvenheden tegen de reactie van buitenaf, en projecteert nooit macht voor een staat of factie.

Cultuur. Dit alles berust op een diepgaande culturele verandering. Communicatie en onderwijs worden gesocialiseerd en voeden een zelfbesturende cultuur van solidariteit, gebaseerd op autonomie, gedecentraliseerde macht en federalisme.

Zo'n samenleving beschermt de vrijheid van meningsuiting, vergadering, geloof, beweging, seksualiteit en levensstijl. Opvoeding en onderwijs zijn publiek en veelzijdig en ontwikkelen mensen intellectueel, praktisch en lichamelijk. De media staan in dienst van verscheidenheid, kritisch denken, vermaak en open debat.

Ons traject

Om de specifieke anarchistische traditie van organisatorisch dualisme in Nederland opnieuw op te bouwen, stelt FVS zichzelf vijf taken.

Ten eerste: de culturele sfeer ontstijgen en duurzaam werk verrichten binnen sociale bewegingen, zoals vak-, wijk-, studenten- en huurdersbonden. Wij willen sociale strijden mede vormgeven en ze voor een revolutionair, vrij-socialistische oriëntatie winnen, met een eigen programma, en zo bijdragen aan een linkse beweging die onafhankelijk is van parlementaire partijen, gebouwd van onderop, klassenbewust, strijdbaar, toegewijd aan directe actie, zelfbesturend, federalistisch en revolutionair.

Ten tweede: een daadwerkelijke politieke kracht opbouwen, een kracht die niet alleen bijdraagt aan de strijd van de onderdrukten, maar ook door andere actoren en bewegingen wordt erkend, bondgenootschappen kan sluiten en arbeiders weet aan te trekken. Wij willen de historische rol van het anarchisme herstellen als actief instrument in de arbeidersstrijd, met een project van volksmacht dat de Nederlandse samenleving kan transformeren.

Ten derde: breken met het purisme dat het anarchisme verlamt en isoleert doordat het de werkelijkheid niet onder ogen wil zien zoals zij is. We moeten leren navigeren in een sociale werkelijkheid die wordt getekend door tegenstellingen en klassenstrijd. Zolang het ons aan kracht ontbreekt, betekent dat soms strategische bondgenootschappen met krachten buiten ons eigen kamp. Onze beginselen blijven onze horizon, maar we moeten weten op de wereld in te werken om ze te bereiken. Een in zichzelf gekeerd anarchisme, dat zich beperkt tot “levensstijl” en enkel subculturele niches wil outhouden, is geen politiek project en moet ook achter ons worden gelaten.

Ten vierde: het synthesistische “big tent”-organisatiemodel definitief opgeven ten gunste van een specifieke, programmatische organisatie, verenigd in theorie, ideologie en praktijk, gedragen door collectieve verantwoordelijkheid en discipline. Dat betekent breken met individualistische en vrijblijvende tendensen, ook wanneer die zich anarchistisch noemen, en ons richten op degenen die onze beginselen en onze inzet voor de klassenstrijd daadwerkelijk delen.

Ten vijfde: voorbijgaan aan de fixatie op informele consensusbesluitvorming, die onze bewegingen zo vaak verlamt of tot ondemocratische uitkomsten leidt. Formele consensus

heeft haar plaats als één methode van vrijwillige besluitvorming, maar is niet de enige. Wij streven naar zo breed mogelijke overeenstemming, zonder terug te deinzen voor een meerderheidsstemming wanneer de praktische grenzen dat vereisen.

FVS neemt daarnaast zes lessen ter harte uit de geschiedenis van het anarchisme in Nederland.

Ten eerste: dit is een kwestie van lange adem. Werkelijke vooruitgang vergt geduld en volwassenheid, individueel én collectief, en de gestage opbouw van ervaring door inzet. Als jonge organisatie beginnen wij bescheiden.

Ten tweede: eenheid ontstaat door collectief leren, niet door het uitvergroten van kleine verschillen en evenmin door een onsamenvattend pluralisme dat alles tolereert. We moeten een cultuur opbouwen die vrij is van wantrouwen, vijandigheid en de voortdurende dreiging van splitsingen, zonder inconsequentie of onethisch gedrag te vergoelijken. Vrijheid van denken, respect voor minderheidsstandpunten en herstel vóór bestraffing moeten de norm zijn.

Ten derde: onze organisatie moet verder reiken dan een handvol steden, verspreid over het land, waar groepen geïsoleerd opereren. Dat betekent dat we de cultuur van kleine, persoonlijke affiniteitsgroepen achter ons laten en theoretische en strategische eenheid opbouwen door gedeelde scholing, ervaring en collectieve actie. Dit moet geworteld zijn in zelfbestuur aan de basis en in federalisme, waarbij het geheel uit de delen voortkomt, maar de delen niet losstaan van het geheel.

Ten vierde: landelijk groeien betekent dat de daarvoor nodige voorwaarden moeten worden gecreëerd: een degelijk toetredingsproces, georganiseerd in concentrische cirkels, zodat militanten blijven in plaats van in- en uitstromen, met daadwerkelijke politieke vorming, zodat lessen en debatten worden doorgegeven aan nieuwkomers. Groei in aantallen mag nooit sneller gaan dan de duurzame collectieve ontwikkeling.

Ten vijfde: wij komen niet vooruit zonder van het verleden te leren en voor de toekomst te plannen. Volksmacht wordt opgebouwd door sociale insertie, dat wil zeggen daadwerkelijke betrokkenheid en anarchistische invloed in massastrijd, en door de werkelijkheid te analyseren en theorie in praktijk te brengen. Goede praktijk vraagt om goede theorie, en goede theorie om goede praktijk; zij zijn onafscheidelijk. Wie de praktijk

afwijst, verandert niets; wie de theorie afwijst, handelt blind en dient voorgoed andermans doelen zonder dat te weten.

Ten zesde: verantwoordelijkheid en discipline zijn onmisbaar, niet als slaafse gehoorzaamheid, maar als vrijwillige verbintenis om na te komen wat wij samen besluiten. Elke militant vervult betrouwbaar hun deel, of geeft tijdig aan wanneer dat niet lukt, zodat de organisatie zich zonder ontwrichting kan aanpassen. Iedereen is medeverantwoordelijk voor het welzijn van de organisatie, en de organisatie voor dat van haar leden. Taken worden eerlijk verdeeld en collectief gedragen, en wie hun verplichtingen niet nakomt, wordt daarop aangesproken.

Ons militantschap

Wij zijn op zoek naar een bepaald type militant, zowel in onze eigen rijen als onder degenen die zich bij ons willen aansluiten. Militanten zijn arbeiders met een eigen leven en verplichtingen; zij hoeven het anarchisme niet als intellectuelen te bestuderen. Wat zij nodig hebben, is een oprechte belangstelling voor georganiseerd anarchisme en de bereidheid om regelmatig en serieus deel te nemen aan het interne werk van de organisatie en aan het sociale werk binnen de beweging.

In het algemeen zoeken wij militanten die al actief zijn in vakbonden en sociale bewegingen en die zich ook binnen onze organisatie willen engageren.

Onze militantschap is geworteld in de principes van de organisatie en vereist dat we bepaalde gedragingen voorstaan en andere afwijzen.

Wij verwerpen uitdrukkelijk informaliteit, individualisme en het afschuiven van verantwoordelijkheid; schadelijke kritiek en gebrek aan respect; moralisme dat ons afleidt van politiek werk; culturen van permanente onderlinge strijd; arrogantie, elitarisme en aanspraken op superioriteit; het gedogen van onethisch gedrag; bestraffing die verder gaat dan onze libertaire principes; en het bespioneren of controleren van het privéleven van militanten.

Wij staan voor organische ontwikkeling, eenheid en zelfdiscipline; voor constructieve praktijk, niet enkel kritiek of naar binnen gekeerd discours; voor collectief werken, redelijk debatteren en het ontwikkelen van een respectvolle houding van kritiek, zelfkritiek en voortdurend leren. Wij staan voor ethische verhoudingen gebaseerd op vertrouwen en respect, voor sterke banden tussen militanten en op de plekken waar wij ons sociale werk doen, en onszelf houden aan de waarden die we samen hebben bepaald.

Wij dragen een nieuwe wereld in ons hart.